

A Gúthi-erdő határa

A gúthi templomrom régi idők emlékezte

Nyírmártonfalva és Nyíradony nevét is hiába keressük a régi Hajdú vármegye térképein. Mindennek egyszerű az oka, 1950-ig ugyanis a megyénk északkeleti részén található községek és az említett város is közigazgatásilag Szabolcs vármegyéhez tartoztak. Persze, gazdaságilag már akkor is inkább Debrecenhez kötődtek, mint Nyíregyházaéhoz, azóta meg már vitathatatlanul hajdú-bihari településeknek számítanak.

Nyírmártonfalva neve (villa Martin) már 1217-ben feltűnik az iratokban, de a tatárjárás során elnéptelenedett a falu. A török kor sem kímélte az időközben újra lakottá vált községet, hiszen az a hódoltság alatt ismét elpusztult. A 18. század közepétől görög katolikus vallású ruszinokkal telepítették be, Nyírmihálydiből pedig reformátusok is költöztek be Mártonfalvára. A viszontagságokkal teli történelem is oka, hogy kevés építészeti emlékekkel büszkélkedhet ma a község. Azért a református templomot érdemes megnézni az erre járóknak. A község határában található Gúthi-erdő az Alföld legnagyobb összefüggő erdeje; értékes vadállománya és romantikus környezete miatt már önmagában is kedvelt turistacélpont. A természeti értékek mellett azonban találunk itt kultúrtörténeti emlékeket is. Az erdészet 1885-ben emelt irodaépülete egykor vadászháznak készült. Bár az épület teteje már némileg megváltozott az eredetihez képest, kis kontyos fedelével, fatornyával és deszkaorromzatával ma is szép látványt nyújt, és emlékeztet az erdélyi népi építészet legjellegzetesebb alkotásaira. Az irodaház közelében található a megye legnagyobb törzskerületű tölgyfája, a Hubertus-tölgy. 727 centiméteres kerületével igazán figyelemreméltó, kétszáz éves korával pedig tiszteletet is ébresztő famatuzsálem, amely 1939 óta védett. Ugyancsak a Gúthi-erdőben találjuk a 19. század közepén épült Reviczky-kastélyt, amely klasszicista stí-

lusával, három boltíves, timpanonos homlokzatával akár debreceni középületnek is beillene.

Már nem Nyírmártonfalva, hanem Nyíradony határában lelhetjük fel a gúthi templomromot, amely maradványaiban is méltóságteljesen hirdeti az Árpád-kor emlékezetét. Érdemes közelről szemügyre venni a jól kiegészített téglákat, a szakszerűen bemutatott feltárást körbejárva pedig képet alkothatunk a román stílusú épület eredeti szépségéről is. De ha már idáig kirándultunk, ne hagyjuk ki magát Nyíradony városát sem. A 18. században épült görög katolikus templom zömök tornyával és alacsony hajójával tűnik fel, az 1824-ben Szent György tiszteletére emelt római katolikus templom pedig secco-technikájú (teljesen száraz felületre speciális kötőanyaggal felvitt festésű) díszítése miatt érdemel figyelmet. A régmúlt emlékei után egy újabb keletű – mindössze öt éves – épületről is érdemes szót ejteni. Az adonyi születésű ökölvívó olimpiai bajnok, Harangi Imre nevét viselő rendezvénycsarnok számos látogatót csalt már eddig is a térségbe, hiszen sporteseményeknek, kulturális rendezvényeknek, vásároknak és konferenciáknak egyaránt helyet adhat a modern kor vívmányaival felszerelt épület. Versenyrendezője, tanuszodája és szaunája, konditerme révén pedig az egészséges életmód híveinek is kiváló úti célt jelenthet.

A Nyíradonyhoz tartozó Tamásipuszta, a Penyige-tanyán büjök meg két védett természeti emlékünkt, egy százévesnél idősebb, impozáns méretű ostorfa és egy hatalmas, majdnem harminc méter magasra nőtt kocsányos tölgy. Utóbbi fa törzsének kerülete meghaladja a 620 centimétert, így még jelenlegi, sérült állapotában is lenyűgöző látványt nyújt. Érdemes a tanya tulajdonosától engedélyt kérni, és e két nem mindennapi fát is megnézni, ha Nyíradony környékén kirándulunk.